

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi valitusasioiden siirtämisestä toisessa hovioikeudessa käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi sekä oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 13 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valitusasioiden joutuisan käsittelyn turvaamiseksi yleisissä tuomioistuimissa ehdotetaan säädettäväksi laki valitusasioiden siirtomenettelystä. Vireille tulevia uusia valitusasioita voitaisiin siirtää hovioikeudesta käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi toisessa hovioikeudessa. Siirtomenettely koskisi kerrallaan määrättyä määrää valitusasioita, ja sen aloittaminen hovioikeudessa edellyttäisi kor-

keimman oikeuden siihen antamaa lupaa.

Asianosaisten ajanhukan ja vaivan vähentämiseksi ehdotetaan lisäksi oikeudenkäymiskaaren muuttamista niin, että hovioikeus voisi toimittaa pääkäsitteilyn muullakin kuin sen tuomiopiiriin kuuluvalla paikkakunnalla.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila ja ehdotetut muutokset.....	3
2. Esityksen vaikutukset	5
3. Asian valmistelu.....	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1. Lakiehdotusten perustelut.....	6
1.1. Laki valitusasioiden siirtämisestä toisessa hovioikeudessa käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi	6
1.2. Oikeudenkäymiskaari	8
26 luku. Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa.....	8
2. Voimaantulo.....	8
3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	8
LAKIEHDOTUKSET	10
valitusasioiden siirtämisestä toisessa hovioikeudessa käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi	10
oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 13 §:n muuttamisesta.....	12
LIITE	13
RINNAKKAISTEKSTIT	13
oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 13 §:n muuttamisesta.....	13

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Hovioikeuksien työtilanne on viime vuosina kehittynyt suotuisasti. Ratkaisemattomien asioiden määrä alkoi vuodesta 2003 vähentyä nopeasti. Sittenkin suuntaus on hidastunut. Vuoden 2003 toukokuussa ratkaisemattomia asioita oli 9 671, vuonna 2004 samana ajankohtana 8 913, vuonna 2005 samana ajankohtana 7 829 ja kuluvan vuoden toukokuussa 7 568. Saapuneiden asioiden kokonaismäärissä ei ole vuosina 2004 ja 2005 tapahtunut merkittäviä muutoksia (12 570 ja 12 508). Keskimääräinen käsittelyaika oli vuoden 2005 toukokuussa 8 kuukautta ja vuonna 2006 samana ajankohtana 7,3 kuukautta.

Suotuisaan kehitykseen on enimmiltään vaikuttanut 1 päivänä lokakuuta 2003 oikeudenkäymiskaaren muutoksella voimaan tullut seulontamenettely (381/2003) ja samanaikaisesti tapahtunut hovioikeuslain (56/1994) 9 §:n (383/2003) mukaisen niin sanotun kevennetyn kokoonpanon käyttöalan laajentaminen. Suotuisan suuntauksen hidastumiseen ovat puolestaan vaikuttaneet korkeimman oikeuden marraskuussa 2004 antamat ennakkotapaukset (KKO 2004:116 ja 117), joiden mukaan hovioikeuden pääkäsittelyssä ratkaistavat asiat eivät kuulu seulontamenettelyyn piiriin.

Hovioikeuksien työtilanne ei siis kokonaisuutena arvioiden ole tällä hetkellä yhtä huolestuttava kuin kolme vuotta sitten. Hovioikeuskohtaiset erot työtilanteessa ovat kuitenkin edelleen säilyneet suurina. Tätä voidaan kuvata ratkaisemattomien asioiden määrällä hovioikeuden jäsentä kohti. Helsingin hovioikeudessa on 56 jäsentä ja Kouvolan hovioikeudessa 18 jäsentä. Helsingin hovioikeuteen on kuluvana vuonna saapunut 27 asiaa jäsentä kohden ja Kouvolan hovioikeuteen 32. Toukokuussa 2006 Helsingissä on ollut ratkaisematta 54 asiaa jäsentä kohden ja Kouvolassa 29. Turun hovioikeudessa vastaava luku on 36, Vaasan hovioikeudessa 40 ja Itä-Suomen hovioikeudessa 47. Keskimäärin hovioikeuksissa on ollut ratkaisematta 45 asiaa jäsentä kohden.

Eroavuus työtilanteessa heijastuu asioiden keskimääräiseen käsittelyaikaan. Se on Kouvolassa 4,7 kuukautta ja Helsingissä 10,2 kuukautta. Turussa käsittelyaika on 5,7 kuukautta, Vaasassa ja Itä-Suomen hovioikeudessa 6,9 kuukautta sekä Rovaniemen hovioikeudessa 6,4 kuukautta. Keskimääräinen käsittelyaika hovioikeuksissa on siis 7,3 kuukautta. Pääkäsittelyssä ratkaistava asia käsitellään Kouvolassa keskimäärin 10 kuukautta nopeammin kuin Helsingissä (7,5 kk/17,5 kk).

Ruuhkautuneen Helsingin hovioikeuden työtilannetta on helpotettu vuoden 2005 alusta voimaan tulleella tuomiopiirirajojen muutoksella, jossa Helsingin hovioikeuden tuomiopiiristä siirrettiin Hyvinkään käräjäoikeus Kouvolan hovioikeuden tuomiopiiriin sekä Lohjan ja Raaseporin käräjäoikeudet Turun hovioikeuden tuomiopiiriin (VNp 976/2004). Tämän seurauksena Helsingin hovioikeuteen saapuneiden asioiden määrä väheni vuonna 2005 vuoteen 2004 verrattuna 312 asialla (3 723/4 035). Helsingin hovioikeuden työtilanne on parantunut myös hovioikeuden omin toimenpitein. Hovioikeudessa oli nimittäin vielä toukokuussa 2005 ratkaisematta 62 asiaa jäsentä kohden, kun niitä nyt on siis 54.

Tuomiopiirirajojen muutos on vaikuttanut myös Rovaniemen hovioikeuden tilanteeseen. Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin siirrettiin Vaasan hovioikeuden tuomiopiiristä Haapajärven, Raahan ja Ylivieskan käräjäoikeudet. Tämän seurauksena Rovaniemen hovioikeuteen saapuneiden asioiden määrä kasvoi vuonna 2005 vuoteen 2004 verrattuna 243 asialla (1 252/1 009). Vaikka Rovaniemen hovioikeudessa on vuonna 2006 kaksi jäsentä enemmän kuin vuonna 2005 (14/12), Rovaniemellä on ratkaisematta 53 asiaa jäsentä kohden eli lähes yhtä monta kuin Helsingissä. Tilanne Rovaniemellä ei kuitenkaan ole kokonaisuutena yhtä huolestuttava kuin Helsingissä.

Erilaisesta työtilanteesta johtuvat edellä selostetut huomattavat erot keskimääräisessä käsittelyajassa eri hovioikeuksissa eivät ole hyväksyttäviä oikeusturvan yhdenvertaisen saatavuuden kannalta. Tuomiopiirirajojen

tarkistamisella voidaan yksittäisen hovioikeuden työtilanteessa saada aikaan vain rajallisia muutoksia, jotka ovat tosin vaikutuksiltaan pysyviä. Tuomiopiirirajan tarkistaminen on ensisijaisesti keino vastata kulloiseenkin suhdanteeseen väestön muuttoliikkeessä. Muutoksenhakuoikeuden yhdenvertaisen alueellisen saatavuuden jatkuva varmistaminen edellyttää, että käytössä on myös tuomiopiirirajojen muuttamista nopeampi ja tehokkaampi keino yksittäisen hovioikeuden työtilanneongelman ratkaisemiseksi. Syyt ruuhkautumiseen eivät ole välttämättä pysyviä, ja siksi tarvitaan keino, jonka vaikutuksetkaan eivät ole pysyviä. Tällainen keino on siirtää väliaikaisesti valitusasioita ruuhkautuneesta hovioikeudesta sellaisiin hovioikeuksiin, joissa asioita voidaan käsitellä ja ratkaista joutuisasti. Siksi ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki valitusasioiden siirtämisestä toisessa hovioikeudessa käsiteltäväksi ja ratkaistaviksi.

Tällainen menettely tarkoittaisi asianosaisten kannalta asian joutuisaa käsittelyä. Jos asia olisi ratkaistavissa hovioikeudessa esittelystä, asianosaisten ei tarvitsisi käsittelyä varten matkustaa toiselle hovioikeuspaikkakunnalle, koska asia olisi ratkaistavissa asiakirjojen perusteella. Jos asian ratkaiseminen edellyttäisi pääkäsittelyä, sen toimittamiseksi voidaan ajatella useampaa eri vaihtoehtoa. Joko asianosaiset matkustaisivat toiselle hovioikeuspaikkakunnalle tai tämän toisen hovioikeuden jäsenet matkustaisivat siirtävän hovioikeuden tuomiopiirissä olevalle paikkakunnalle. Voimassaolevan oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 13 §:n 3 momentin (381/2003) mukaan hovioikeuden pääkäsittely tulee tarvittaessa toimittaa hovioikeuden tuomiopiiriin kuuluvalla muulla paikkakunnalla kuin hovioikeuden sijaintipaikkakunnalla. Tällaisia niin sanottuja matkakäräjiä hovioikeudet ovatkin Helsingin ja Itä-Suomen hovioikeuksia lukuun ottamatta toimittaneet varsin runsaasti. Vuonna 2005 niillä ratkaistiin 693 asiaa, mikä on 20,7 % kaikista pääkäsittelyssä ratkaistuista asioista. Matkakäräjät säästävät asianosaisten ja todistajien aikaa, vaivaa ja kustannuksia. Ne ovat omiaan lisäämään luottamusta tuomioistuinten toimintaan. Jotta pääkäsittely voitaisiin tarvittaessa toimittaa myös hovioikeuden tuomiopiirin ulkopuolella, oikeudenkäymis-

kaaren mainittua säännöstä ehdotetaan muutettavaksi.

Kolmas vaihtoehto olisi video- tai puhelinneuvottelu, jossa hovioikeus kuulee asianosaisia ja todistajia eri paikkakunnalla niin sanotun etäyhteyden välityksellä. Laissa on jo säännökset, jotka mahdollistavat tämän. Hovioikeuden pääkäsittelystä säädetään oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 24 a §:n 2 momentissa (381/2003): ”Sellaista käräjäoikeudessa kuultua todistajaa, asiantuntijaa ja asianosaista, jonka kertomuksen uskottavuus voidaan luotettavasti arvioida ilman hänen henkilökohtaista läsnäoloaan, voidaan kuulla todistelutarkoituksessa hovioikeuden pääkäsittelyssä myös puhelinta taikka muuta siihen soveltuvaa äänen- tai kuvanvälitysmenetelmää käyttäen, jos sitä voidaan pitää soveliaana. Asianosaisille on varattava tilaisuus tehdä kuultavalle kysymyksiä.” Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 34 a §:n 1 momentin 2 kohta (360/2003) soveltuu pääkäsittelyyn sekä käräjä- että hovioikeudessa. Sen mukaan todistajaa, muuta todistelutarkoituksessa kuultavaa henkilöä tai asianomistajaa voidaan kuulla pääkäsittelyssä hänen henkilökohtaisesti läsnä olematta käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa istuntoon osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, jos tuomioistuimien harkitsee tämän soveliaaksi ja kuultavan kertomuksen uskottavuutta voidaan luotettavasti arvioida ilman hänen henkilökohtaista läsnäoloaan pääkäsittelyssä. Saman pykälän 3 momentin mukaan tässä tapauksessa voidaan käyttää myös puhelinyhteyttä.

Puhelinneuvotteluyhteydet ovat jo käytävissä kaikissa hovioikeuksissa. Kamerateat ja näytöt videoneuvotteluyhteyksiä varten pääkäsittelyssä on jo asennettu useiden käräjäoikeuksien tiloihin. Pääkaupunkiseudun käräjäoikeuksien lisäksi valmius videoneuvottelustunnolle on jo Oulussa, Rovaniemellä ja Kuopiossa. Henkilöä on lisäksi lähitulevaisuudessa mahdollista kuulla videoneuvotteluyhteydessä Jyväskylän, Vaasan, Turun, Tampereen ja Kouvolan käräjäoikeuksista käsin.

Mainittuja eri vaihtoehtoja pääkäsittelyn toimittamiseksi toisessa hovioikeudessa sen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi siirrettyinä asioissa ei ole syytä asettaa mihinkään etusijajär-

jestykseen, vaan valinta olisi tehtävä tapauskohtaisesti. Vaihtoehtojen harkinnassa tulisi ottaa huomioon sekä pääkäsittelyn onnistuneen toteutumisen todennäköisyys että asianosaisille ja todistajille aiheutuvan tarpeettoman vaivan välttäminen. Mikäli asianosaisen oikeudenkäyntikulut kasvaisivat matkustamisen vuoksi huomattavasti, olisi hovioikeuden kuitenkin harkittava matkakäräjiä ensisijaisena vaihtoehtona. Valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annettussa laissa (666/1972) säädetään asianosaisille ja todistajille korvattavista kustannuksista. Siihen ei ehdoteta tässä yhteydessä muutoksia.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotetulla asioiden siirtomenettelyllä voitaisiin nopeasti reagoida hovioikeuksien epätasaiseen työtilanteeseen jo erojen muodostumisvaiheessa ja estää tilanteen kärjistymisen jo ennakolta. Nykyiset suuret erot käsittelyajoissa eri hovioikeuksissa tasoittuisivat.

Esityksen taloudelliset vaikutukset riippuvat siitä, millaisia käsittelymuotoja hovioikeudet pääkäsittelyn toimittamiseksi eri vaihtoehtoista valitsevat. Siinä tapauksessa, että hovioikeudet eivät pääkäsittelyjen toimittamiseksi järjestäisi matkakäräjiä eivätkä käyttäisi hyväksi etäyhteyksiä, esitys lisäisi tilapäisesti kulloisenkin siirtomenettelyn aikana valtion varoista maksettavia todistelukustannuksia ja oikeusapuna maksettavia avustajanpalkkioita. Taloudelliset vaikutukset jäisi-

vät sen sijaan vähäisiksi, jos pääkäsittelyt toimitettaisiin mahdollisimman usein matkakäräjinä tai hovioikeudet käyttäisivät puhelin- ja videoneuvotteluyhteyksiä aina silloin, kun se lain mukaan on mahdollista.

3. Asian valmistelu

Oikeusministeriö on marraskuussa 2004 asettanut selvitysmiehen arvioimaan muutoksenhakujärjestelmän kehittämistarpeita hovioikeudessa käsiteltävien riita- ja rikosasioiden osalta. Selvitysmiehen avuksi asetettiin laajapohjainen taustaryhmä. Asia on valmisteltu tässä selvitysmiesorganisaatiossa sen jälkeen, kun oikeusministeriö toukokuussa 2006 asetti selvitysmiehen tehtäväksi tässä asiassa kiireellisen erillisselvityksen (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2006:20).

Selvitysmiehen ehdotuksesta pyydettiin lausunnot 14 taholta ja saatiin 13 taholta. Korkein oikeus sekä Helsingin, Turun, ja Vaasan hovioikeudet kannattivat ehdotettua siirtomenettelyä eräin täsmennyksin. Itä-Suomen ja Rovaniemen hovioikeudet eivät vastustaneet ehdotusta, mutta edellyttivät eräitä lisäselvityksiä. Kouvolan hovioikeus katsoi, ettei selvitysmiehen ehdotus sisällä riittävästi sellaisia perusteita, joiden pohjalta hovioikeus voisi muodostaa kantansa siirtomenettelyyn. Valtakunnansyyttäjänvirasto vastusti ehdotusta.

Esitys on valmisteltu selvitysmiesmietinnön ja lausuntopalautteen pohjalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki valitusasioiden siirtämisestä toisessa hovioikeudessa käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi

1 §. Lain tarkoitus. Perustuslain 21 §:ssä säädettyyn oikeusturvaan kuuluu jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Ehdotetulla lailla tasattaisiin epätasaisesta työtilanteesta aiheutuvia käsittelyaikaeroja hovioikeuksien välillä. Ehdotettu valitusasioiden siirtomenettely ei olisi voimassa pysyvästi, vaan sen ottaminen käyttöön olisi poikkeuksellista ja viimesijaista.

2 §. Siirtomenettelyn edellytykset. Siirtomenettelyn aloittamiselle olisi kaksi edellytystä: Ensinnäkin ratkaisemattomien asioiden määrän suhteessa jäsenten määrään tulisi kyseisessä hovioikeudessa joko jo olla selvästi suurempi kuin hovioikeuksissa keskimäärin tai niiden määrän olisi aiheutta olettava sellaseksi lähitulevaisuudessa muodostuvan. Tarkoituksena on korostaa hyvään oikeudenhoitoon kuuluvaa asennoitumista ennakoitavien tulevia työtilannemuutoksia ja suunnitella toiminta niin, että tilanne ei missään vaiheessa pääsisi pitkittyvien käsittelyaikojen muodossa kärjistymään. Siirtomenettelyllä voitaisiin siis varautua myös ennakoitavissa oleviin ruuhkiin jo ennen kuin ne pääsevät muodostumaan sellaisiksi, että ne vaikuttaisivat käsittelyaikoihin. Pienessä hovioikeudessa voitaisiin siirtomenettelyllä jo ennakolta varautua esimerkiksi tilanteeseen, jossa hovioikeudessa olisi tulossa käsiteltäväksi poikkeuksellisen laaja valitusasia.

Toiseksi sen hovioikeuden, joka katsoo jommankumman mainituista edellytyksistä kohdallaan täyttyvän, tulisi saada siirtomenettelylle lupa korkeimmalta oikeudelta. Lupa olisi haettava hakemuksella, jossa hovioikeuden olisi selvitettävä syyt tilanteeseensa. Pelkästään jo muodostuneeseen työtilanteeseen perustuvan edellytyksen täytyminen ei siis riittäisi, vaan hovioikeuden olisi osoitettava ruuhkan syntyneen siitä riippumatto-

mista syistä, kuten saapuneiden asioiden poikkeuksellisella määrällä tai laadulla suhteessa käytettäviin resursseihin. Hovioikeuden olisi lisäksi selvitettävä, mitä erityisiä toimenpiteitä jo syntyneen ruuhkan purkamiseksi on tehty ja aiottu tehtäväksi. Siirtomenettelyn hyväksyttävyyden ja työmotivaation säilyminen muissa hovioikeuksissa edellyttävät, että siirtomenettelyyn ei ryhdyttäisi esimerkiksi työtapojen ja –menetelmien tehotomuuden vuoksi syntyneiden ruuhkien vuoksi.

Siirtoluvan hakemisesta hovioikeuden olisi ensi vaiheessa neuvoteltava oikeusministeriön kanssa. Neuvotteluissa olisi selvitettävä hovioikeuden resurssitilanne ja eri vaihtoehdot työtilanteen parantamiseksi muilla keinoilla kuin siirtomenettelyyn turvautumalla. Neuvottelujen perusteella oikeusministeriö antaisi lausunnon hovioikeuden hakemukselta. Oikeusministeriö voisi lausunnossaan ilmoittaa, puoltaako se hakemusta vai katsoo se hovioikeuden työtilanteen voivan parantua riittävän tehokkaasti ja nopeasti muilla keinoilla. Korkeimman oikeuden olisi sen jälkeen hakemuksen ja oikeusministeriön lausunnon johdosta kuultava muita hovioikeuksia. Jos on selvää, että jokin hovioikeus ei oman työtilanteensa vuoksi voi vastaanottaa siirrettäviä asioita, se voitaisiin jo tässä vaiheessa jättää siirtomenettelyn ulkopuolelle.

3 §. Lupa siirtomenettelyyn. Kuultuaan muita hovioikeuksia korkeimman oikeuden tulisi harkita, onko siirtoluvan antamiselle asiallisia edellytyksiä. Tällainen asiallinen edellytys olisi se, että valitusasioiden viivytyksetöntä käsittelyä ei hakemuksen tehneessä hovioikeudessa voida muulla tavoin turvata. Korkein oikeus voisi siten muiden hovioikeuksien kuulemisen perusteella neuvotella lupaa hakeneen hovioikeuden kanssa muistakin keinoista sen työtilanteen parantamiseksi. Oikeusministeriön käsitys tilanteen korjaamiskeinoista ei olisi tietenkään korkeinta oikeutta sitova. Siirtomenettelyn aloittaminen olisi kuitenkin vasta viimesijainen keino. Jos korkein oikeus katsoisi, että siirtomenettely tulisi aloittaa, se aloittaisi neuvottelut siirtomenettelyyn osallistuvien hovioikeuksien

kanssa siirrettävien asioiden laadusta, määrästä ja jakautumisesta niiden kesken. Siirtoa hakenut hovioikeus voisi esittää arvionsa tarvitsemastaan siirrettävien asioiden laadusta ja määrästä jo hakemuksessaan. Siirrettävät asiat olisi jaettava ottaen huomioon kunkin hovioikeuden työtilanne lähitulevaisuudessa saapuneiden asioiden ja käytettävissä olevan henkilökunnan määrän perusteella.

Siirtoluvassa olisi määriteltävä, millaisia valitusasioita se koskee. Sitä, millainen asia soveltuu siirrettäväksi, voidaan lähestyä erilaisista lähtökohdista. Yksi vaihtoehto olisi, että siirrettävä asia määräytyisi asian laajuuden perusteella niin, että siirtäminen koskisi ainoastaan keskenään saman laajuisia keskivertoasioita, joissa olisi hovioikeudessa kysymys enintään yhden päivän pituisesta pääkäsittelystä. Kun kysymys olisi toisiinsa verrattavista keskivertoasioista, siirtävässä hovioikeudessa voitaisiin vaikeuksista arvioida säästyvää työtä pelkäämään asioiden määrän perusteella. Myös vastaanottava hovioikeus voisi arvioida siirtomenettelystä sille aiheutuvaa lisätyötä pelkäämään vastaanottamiensa asioiden määrän perusteella. Toinen vaihtoehto olisi sisällyttää siirrettäviksi myös laajoja asioita. Silloin siirrettävien asioiden määrä ei olisi yhtä suuri kuin edellisessä vaihtoehdossa. Ratkaisua siirrettävän asian lähemmästä laadullisesta määrittelystä ei ole tarkoituksenmukaista tehdä laissa, vaan se voidaan tehdä tilanne- ja siirtomenettelykohtaisesti siirtoluvassa. Määrittely tulisi joka tapauksessa siinäkin tehdä niin yksiselitteisin perustein, että siirron edellytykset olisivat tapauskohtaisesti siirtävässä hovioikeudessa tutkittavissa nopeasti esimerkiksi asian laajuutta ilmaisevien tunnusmerkkien perusteella tarvitsematta lähemmin perehtyä valituksen sisältöön.

Siirtomenettelyyn osallistuvia hovioikeuksia harkittaessa olisi otettava huomioon kielilainsäädännön vaatimukset. Kielilain (423/2003) 17 §:n mukaan hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa käytetään muutoksenhakuasian käsittelykielenä asiassa alemmassa asteessa käytettyä kieltä, jollei tuomioistuimien asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen toisin päätä. Jos siirtolupaa hakenut hovioikeus on kaksikielinen, siirtolupaa harkittaessa olisi otettava huomioon, että vastaanottaviin hovioikeuksiin kuuluisi ainakin

yksi kaksikielinen hovioikeus. Muussa tapauksessa siirtoluvassa olisi määrättävä, että asiat, jotka on käsitelty kaksikielisessä kärjäoikeudessa ja joissa on ruotsinkielinen asianosainen, eivät kuulu siirtomenettelyyn.

Edelleen siirtoluvassa olisi mainittava menettelyyn osallistuvat hovioikeudet ja niihin siirrettävien asioiden määrä mahdollisesti niiden laadun tai laajuuden mukaan eroteltuina. Vielä siirtoluvassa olisi mainittava siirtomenettelyn aloittamisen päivä.

4 §. Siirrettävä valitusasia. Siirtomenettelyyn kuuluisivat ainoastaan siirtävässä hovioikeudessa vireille tulevat uudet siirtoluvassa lähemmin määritellyt valitusasiat. Vanhoissa asioissa on voitu jo heti valituksen saavuttua (OK 26: 1 b § 1) aloittaa valmistelu eikä sellaisten siirtäminen olisi enää tarkoituksenmukaista. Siirtomenettelystä ei tule aiheutua sellaisen työn tekemistä toisessa hovioikeudessa uudestaan, joka on jo siirtävässä hovioikeudessa kerran tehty. Uusien asioiden siirtämisellä siirtävälle hovioikeudelle annetaisiin työrauha purkaa jo syntynyttä ruuhkaa niissä vanhoissa asioissa, joissa valmistelusta vastaava jäsen ja esittelijä ovat jo aloittaneet valmistelun. Kuitenkaan rikosasiaa, jossa vastaaja on määrätty vangittavaksi, ei saisi siirtää. Asiaa, joka on niin kiinteässä yhteydessä siirtävässä hovioikeudessa jo vireillä olevaan asiaan, ettei niiden käsitteleminen eri hovioikeuksissa ole tarkoituksenmukaista, ei myöskään saisi siirtää.

2§:n 1 kohdassa tarkoitettut ratkaisemattomat asiat sisältävät muitakin asioita kuin valitusasioita. Siirtomenettelyn edellytyksiä harkitaan siis kaikkien ratkaisemattomien asioiden perusteella, mutta siirtomenettelyyn kuuluisivat ainoastaan valitusasiat. Määrätyn hovioikeuden yksinomaiseen toimivaltaan lain nojalla kuuluvat asiat eivät kuulu ehdotetun lain soveltamisalaan.

5 §. Asian siirtäminen. Valitus tehtäisiin tuomiopiiriin mukaiseen hovioikeuteen, joka tutkisi heti valituksen saavuttua asiakirjojen perusteella, kuuluko asia siirtomenettelyyn piiriin. Tuomiopiiriin mukainen hovioikeus arpoisi 1 momentin mukaisesti siirrettävälle asialle siirtoluvassa mainittujen siirtomenettelyyn osallistuvien hovioikeuksien joukosta vastaanottavan hovioikeuden ja lähettäisi asiakirjat viipymättä sinne. Sattumanvaraisuutta vastaanottavan hovioikeuden

määräytymisessä rajoittaisi kuitenkin edellä 3 §:n perusteluissa mainittu kielilain säännös. Siitä johtuu suoraan se, että jos asian käsittelykielenä on käräjäoikeudessa ollut ruotsi, se on siirrettävä kaksikieliseen hovioikeuteen. Kuitenkin siinäkin tapauksessa, että asian käsittelykieli on käräjäoikeudessa ollut suomi, olisi asia siirrettävä kaksikieliseen hovioikeuteen, jos se on käsitelty kaksikielisessä käräjäoikeudessa ja siinä on ruotsinkielinen asianosainen, jotta vastaanottava hovioikeus voi tarvittaessa harkita käsittelykielen uudelleen.

Tarkoitus on, että asian käsittelyn vaatimista kaikista toimenpiteistä päättäisi alusta asti vastaanottava hovioikeus. Täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskeva asia voi kuitenkin esimerkiksi häätöasiassa olla niin kiireellinen, että se ei siedä siirtämisestä aiheutuvaa lyhyttäkään viivytystä. Silloin siirtävän hovioikeuden olisi 2 momentin mukaan poikkeuksellisesti ratkaistava täytäntöönpanoa koskeva asia ennen pääasian siirtämistä. Myös oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 14 §:ssä tarkoitettua väliaikaisesta turvaamistoimesta olisi tarvittaessa päätettävä ennen valitusasian siirtämistä.

Valittajan ja muun puhevaltaa hovioikeudessa jo käyttäneen asianosaisen tulee 3 momentin mukaan saada heti siirtävältä hovioikeudelta tieto asian siirtämisestä.

6 §. Siirtomenettelyn päättymisen. 3 §:n mukaisessa siirtomenettelyluvassa määrätään kullekin siirtomenettelyyn osallistuvalla hovioikeudelle tietty kiintiö siirrettäviä asioita. Kun hovioikeudelle kiintiöity määrä siirrettäviä asioita olisi sille arvottu ja siirretty, siirtomenettely päättyisi sen osalta ja jatkuisi muiden osalta, kunnes niidenkin kiintiöt olisi täytetty.

7 §. Voimaantulo. Pykälässä olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

1.2. Oikeudenkäymiskaari

26 luku. Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa

13 §. Yleisperusteluissa mainituista syistä pykälän 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi niin, että siirrettyssä asiassa hovioikeus voi toimittaa pääkäsittelyn muullakin kuin hovioikeuden tuomiopiiriin kuuluvalla paikka-

kunnalla. Muutoksella mahdollistetaan pääkäsittelyn toimittaminen hovioikeuden tuomiopiirin ulkopuolella myös muun kuin siirretyn asian käsittelemiseksi. Tähän on ilmenyt käytännössä tarvetta esimerkiksi silloin, kun pääkäsittely olisi turvallisuussyistä pidettävä toisen hovioikeuden tuomiopiirin alueella sijaitsevan vankilan tiloissa.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Ehdotetulla lailla toteutettaisiin oikeutta joutuisaan oikeudenkäyntiin muutoksenhaussa. Ehdotetulla siirtomenettelyllä voitaisiin purkaa jo syntyneitä asiaruuhkia hovioikeudessa ja estää jo ennakolta ruuhkautumisesta johtuvia viivytyksiä asioiden käsittelyssä.

Ehdotetun lain mukaan valitusasiassa voisi toimivaltainen hovioikeus siirtomenettelyn aikana olla jokin muukin siirtoluvassa mainittu hovioikeus kuin se hovioikeus, jonka tuomiopiirissä valituksen kohteena olevan ratkaisun tehnyt käräjäoikeus sijaitsee. Tästä olisi seurauksensa se, että valittaja ei siirtomenettelyn aikana valitusta tehdessään tietäisi, mikä hovioikeus hänen valituksensa lopulta käsittelee ja ratkaisisi. Siirtävä hovioikeus olisi kuitenkin ehdotetun lain 5 §:n mukaan velvollinen valituksen saavuttua heti päättämään asian siirtämisestä ja ilmoittamaan valittajalle asian siirrosta. Valittaja saisi siten tietää käsittelevän hovioikeuden ennen kuin asian käsittely kyseisessä hovioikeudessa aloitettaisiin. Siirtomenettelyllä saavutettava asian käsittelyn jouduttaminen on asian valtiösääntöoikeudellisessa arvioinnissa sen verran painava peruste, ettei valittajan lyhyttäkäsella epätietoisuudella käsittelevästä hovioikeudesta ole ratkaisevaa merkitystä arviotaessa kokonaisuutena ehdotetulla lailla tavoiteltua valittajan oikeusturvan toteutumista muutoksenhaussa. Siirtomenettelyn aikana

siirtävän hovioikeuden tuomiopiiriin kuuluvissa käräjäoikeuksissa voidaan kirjallisesti annettaviin muutoksenhakuohjeisiin liittää siirtomenettelyä koskeva tiedote. Ehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjär-

jestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**valitusasioiden siirtämisestä toisessa hovioikeudessa käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Joutuisan käsittelyn turvaamiseksi hovioikeus voi tässä laissa säädettyssä menettelyssä (*siirtomenettely*) siirtää valitusasioita toisessa hovioikeudessa käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi.

2 §

Siirtomenettelyn edellytykset

Siirtomenettely voidaan hovioikeudessa aloittaa, jos:

1) ratkaisemattomien asioiden määrä suhteessa jäsenten määrään on hovioikeudessa muodostunut tai muodostumassa selvästi suuremmaksi kuin hovioikeuksissa keskimäärin; ja

2) korkein oikeus on hovioikeuden perustellusta hakemuksesta ja oikeusministeriön hakemusta koskevasta lausunnosta muita hovioikeuksia kuultuaan antanut menettelyyn luvan.

3 §

Lupa siirtomenettelyyn

Korkein oikeus voi antaa hovioikeudelle luvan aloittaa siirtomenettely, jos valitusasioiden siirtäminen on välttämätöntä valitusasioiden joutuisan käsittelyn turvaamiseksi. Siirtomenettelyyn annettavassa luvassa on määriteltävä, millaisia valitusasioita lupa koskee, sekä mainittava menettelyyn osallis-

tuvat hovioikeudet ja niihin siirrettävien asioiden määrä sekä siirtomenettelyn aloittamisen päivä.

4 §

Siirrettävä valitusasia

Toisessa hovioikeudessa käsiteltäväksi voidaan siirtää hovioikeudessa vireille tuleva siirtoluvassa määritelty valitusasia. Rikosasiaa, jossa vastaaja on määrätty vangittavaksi, ei saa siirtää. Asiaa, joka liittyy hovioikeudessa vireillä olevaan muuhun asiaan, ei myöskään saa siirtää.

5 §

Asian siirtäminen

Siirtävä hovioikeus tutkii heti valituksen saapumisen jälkeen asiakirjojen perusteella, onko asia siirrettävä, ja valitsee sattumanvaraisesti sille siirtämiseen annetussa luvassa tarkoitetun vastaanottavan hovioikeuden, johon asiakirjat viipymättä lähetetään. Jos asia on käsitelty kaksikielisessä käräjäoikeudessa ja siinä on ruotsinkielinen asianosainen, se on kuitenkin siirrettävä kaksikieliseen hovioikeuteen.

Jos täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskeva asia on kiireellinen, hovioikeuden on ratkaistava se ennen valitusasian siirtämistä. Hovioikeuden on tarvittaessa päätettävä myös väliaikaisesta turvaamistoimesta ennen valitusasian siirtämistä.

Siirtävän hovioikeuden on heti ilmoitettava asianosaisille asian siirtämisestä.

siin.

6 §

Siirtomenettelyn päätyminen

Siirtomenettely päättyy, kun siirtämiseen annetussa luvassa mainittu määrä asioita on siirretty luvassa tarkoitettuihin hovioikeuk-

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

2.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 13 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa
381/2003, seuraavasti:

26 luku	Pääkäsittely tulee tarvittaessa toimittaa muullakin kuin hovioikeuden tuomiopiiriin kuuluvalla paikkakunnalla.
Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa	

13 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Leena Luhtanen*

Liite
Rinnakkaistekstit

2.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 13 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 381/2003, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 luku

26 luku

Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa

Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa

13 §

13 §

Pääkäsittely tulee tarvittaessa toimittaa hovioikeuden tuomiopiiriin kuuluvalla muulla paikkakunnalla kuin hovioikeuden sijaintipaikkakunnalla.

Pääkäsittely tulee tarvittaessa toimittaa *muullakin kuin hovioikeuden tuomiopiiriin kuuluvalla paikkakunnalla.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200.*
